

SAFM

V kanceláři je horko, z přehrávače zní Čechomor, na stole leží arašídny, rozházené papírky s čísly a témata kvestií. Ve vzduchu, v křeslech i v knihách je cigaretový dým.

Komisi vede Doc. PhDr. Ladislav Benyovszky, CSc. a tvoří ji Mgr. Aleš Novák a Mgr. Tomáš Holeček.

Hra začíná tím, že Novák schová výtisk Šejtanovy loutny pod hromadu neopravených písemek.

Do dveří vejde studentka v průsvitném tílku a černé sukni, na krku má malý klíček se zlatým očkem. Holeček rychle vezme do ruky skleničku a odběhne. Novák vypne přehrávač, sedne si a řekne dívce, aby si také sedla. Benyovszky uklidí papírky ze stolu, opře se v křesle, zakloní hlavu a řekne „Uáá“.

Holeček se vrátí a postaví mokrou sklenici před studentku.

Holeček: Nechcete minerálku?

Dívka: Ne, děkuju.

Holeček: Opravdu? Je horko.

Dívka: Ne, ne.

Holeček: Ale já jsem vám umyl sklenici.

Dívka: Tak ano.

Holeček nalije vodu a sedne si.

Novák si nabere hrst arašídů a sní je.

Benyovszky: Tak já vám představím komisi, to je magistr Novák, to je magistr Holeček a já jsem Benyovszky.

Novák mrkne a Holeček se ušklíbne.

Dívka se usměje.

Benyovszky: Takže, jakou máte otázku?

Dívka: Tu o dějinách, zda mají smysl.

Benyovszky: A mají?

Dívka: No ano...

Novák: Máte nějaký seznam literatury?

Dívka: A jo, promiňte.

Dívka podá Novákovi papír, na kterém je napsáno:

Sokol J.: Malá filosofie člověka

Nietzsche F.: O užitku a škodlivosti historie pro život

Eliade M.: Mýtus o věčném návratu

Platón: Obrana Sókrata

LEXICON COSRI

Dívka: Já bych začala tím, jak Sokol definuje dějiny. Dějiny jsou totiž tvořené tím, co si myslíme, že se děje kolem nás, když třeba jdeme po ulici, což Sokol odlišuje od toho, co se děje s námi. Co se děje s námi, je vlastně to, co se děje –

Holeček: A to říkáte podle čeho?

Dívka mlčí.

Holeček: Jako z čeho vycházíte?

Dívka: Ze Sokola.

Holeček: Aha, tak dobře. Klidně pokračujte.

Dívka: No, tak teda Sokol rozlišuje dějiny, které se dějí okolo nás, a jsou vlastně nedůležité, protože –

Novák si nabere hrst arašídů a sní je.

Dívka: Tak já si vlastně taky myslím, že –

Dívka dlouho mlčí.

Benyovszky: Počkejte, já vám do toho nechci skákat, ale možná byste měla spíš začít nějakou knihou, kterou tu taky máte uvedenou...

Dívka: Myslíte toho Sókrata?

Benyovszky: Platóna?

Dívka: Ne, Sókrata.

Dlouho všichni mlčí.

Novák: No, to v zásadě ano, ale máte tam ještě jinou knihu...

Dívka: Toho Nietzscheho?

Benyovszky: *(rozesměje se)* No toho.

Dívka: Aha, tak podle Nietzscheho dějiny nemají smysl, protože ono vlastně nic nemá smysl, protože on je nihilista?

Benyovszky: No, co je to nihilismus?

Novák: Co je tu u Nietzscheho nihilismus?

Holeček se zatváří smutně.

Dívka: To je učení, které říká, že nic nemá smysl, protože bůh je mrtev.

Novák: No to ne.

Novák si nabere hrst arašídů a sní je.

Dívka: On totiž popírá –

Benyovszky: Ale to je teď jedno. Vezměte tu nečasovku

–

Dívka: Co?

Benyovszky: Tu nečasovku.

Dívka: Jakou nečasovku?

Benyovszky: Tu od Nietzscheho.

Dívka chvíli přemýšlí.

Dívka: Aha, tak on tam rozlišuje čtyři typy historie, a to historii –

Benyovszky: Ne počkejte, já vás zastavím. Je tam na začátku něco o tom, proč je to úvaha nečasová?

Dívka: No to já nevím, asi ano.

Benyovszky: Je tam něco o tom, proč je tato úvaha úvahou takřikajíc nečasovou?

Dívka: Protože se tam zamýšlí nad tím, co doba –

Benyovszky: (*radostně a tiše*) Ano, to je právě v tom, že

–

Novák zavře oči a Holeček nadšeně poslouchá.

Benyovszky: Ono by totiž bylo naopak časové, a to časové říkám jakoby v uvozovkách, ty by měly naznačit, že to není myšleno ve vlastním smyslu, což by byl smysl, který sem teď nechci tahat, ono by to bylo časové jako ve svém čase. A ten čas je určující pro co?

Dívka: Pro pojetí historie?

Benyovszky: Uh-m, pro pojetí historie. A teď je právě důležité, že to pojetí historie je naznačené tou metaforou...

Dívka: S tím dobyt看kem?

Novák: S přežvykováním.

Dívka: To dělá dobytek, ne?

Benyovszky: No, a to má naznačit co?

Dívka: Jako že lidé, kteří se zabývají jenom tou historií, tak vlastně –

Benyovszky: Právě. Kdyby byl člověk, a člověk by to byl jako člověk historický, to jest jako jen pro teď, jo? historický, tak on by nebyl vůbec nehistorický v tom smyslu, v jakém je historický, což je teda zvláštní vztah ke svému, tady v širokém smyslu, času... je to dost srozumitelný?

Dívka: Naprosto.

Benyovszky: No, a tady jde takříkajíc o to, že on si musí zachovat zdraví –

Dívka: Né?

Benyovszky: No v tom zdraví jde o to, že člověk musí být vlastně historický, ale v tom pojetí historie, které vy jste naznačila –

Dívka: Já jsem... ale nic nenaznačila?

Benyovszky: Ale chtěla jste naznačit, a je potřeba vidět, že správně. Jo? Jde o to, abyste si uvědomila, že ta historičnost je historičností takovou, která má ty příslušné významové charakteristiky. A ne prostě takovou tou „tady a tady a tady...“

Dívka: Tou zeměpisnou?

Benyovszky: No, tou. V tom je vlastně ten Nietzsche smysluplně spojený s tou vaší otázkou.

Dívka mlčí.

Benyovszky: *(vykřikne)* Hahá, je to jednoduchý?

Dívka: No, ano, když se na to teď podívám.

Dívka mlčí.

Benyovszky: Já vás nechci vytrhovat z toho, jak jste si tu odpověď připravila, takže teď se můžete vrátit k tomu, co jste chtěla původně říkat. Všechno v pořádku, jo?

Dívka přemýšlí.

Novák si nabere hrst arašídů a sní je.

Dívka: Já bych teda ještě chtěla říct, že o dějiny jde také Sókratovi, když napadá u soudu svoje spoluobčany... On byl totiž moudřejší než oni, což je jako i všeobecně známé, a oni ho přesto odsoudili za to, že kazil mládež, ale on ji nekazil, teda kazil ji v tom smyslu, že jim se zdálo, že ji kazí, protože ovšem nebyli dost moudří. Dneska už je jasné, z dnešního pohledu, že on ji spíše jakoby vychovával. A Sokol k tomu říká, že -

Benyovszky: Počkejte, četla jste to?

Dívka: Ano.

Benyovszky: A v jakém smyslu tam ten podivnej chlápek -

Dívka: Kdo?

Benyovszky: No, takovej ten podivnej chlápek, co chodí po městě a otravuje lidi...

Benyovszky se směje.

Dívka: Jako Sókrates?

Holeček: Nebo Platón?

Benyovszky: No Sókrates.

Dívka: Jasně, Sókrates.

Benyovszky: Tak jak to bylo s tím Sókratem, proč to dělal?

Dívka mlčí.

Benyovszky: Proč se vůbec někoho na něco ptal?

Dívka mlčí.

Dívka: To asi nevím. Já myslím, že to si nevzpomenu.

Holeček: Ale četla jste to?

Dívka: Já jsem vycházela hlavně z poznámek.

Novák: V tomhle případě jste měla vycházet z Platóna.

Dívka: Ale když on to neví nikdo.

Holeček: Měla byste vycházet hlavně z toho, co jste přečetla.

Dívka: Ale ono je to důležité v tom, že ten Sókrates myslí na dějiny celé obce, nejen jako na dějiny svoje nebo někoho jednotlivého.

Holeček: Přejděte k něčemu, co jste četla.

Dívka nervózně listuje papíry.

Holeček: *(přátelsky)* Nechcete se napít?

Dívka: Ne, to ne.

Holeček: Napijte se, ať můžete pokračovat.

Dívka: Ne, ne, opravdu děkuju.

Novák: No tak ne, že jo?

Novák si nabere hrst arašídů a sní je.

Dívka: Tak já jsem ještě četla Chazarský slovník.

Benyovszky se s úsměvem zakloní v křesle a strčí si hlavu do police.

Novák: No výborně. *(nabere si hrst arašídů a sní je)*

Holeček: Mohl bych se zeptat, jaký mají smysl dějiny podle lovců snů?

Dívka: Já vám to řeknu tak, jak si to pamatuju...

Holeček: Jistě, to je v pořádku.

Dívka: Já si to teda moc nepamatuju...

Novák: No, něco nám řekněte.

Dívka: Já bych... žádné dějiny nejsou. Víte, ono totiž jde o to, že nejprve, kdysi dávno, ještě v Antice, kdybychom to tak brali, byl stvořený anděl, který se jmenoval Adam –

Novák: Ale tady pozor: kdo jej stvořil? Kdo byl tím prvním stvořitelem?

Dívka: Stvořitel?

Novák: (*kýve*) Ano.

Dívka: A právě jde o to, aspoň tak jsem to pochopila, že právě ten anděl je ten smysl.

Všichni mlčí.

Novák: Ano, svým způsobem ano. Ale co jsou ty dva základní protiklady?

Dívka mlčí.

Novák: No, že jo? Jde o to, že je rozdíl mezi tím božským principem a peklem.

Dívka: To ano.

Novák: A ten božský princip je... kdyby byl následován, tak vede jakoby k probuzení. To probuzení by bylo probuzení ze snu. A teď mi řekněte, co je to pro Chazary sen?

Dívka: To je složité. Sen je jakoby realita.

Novák: Ale jaká realita? V tom to právě je. Je to realita snu? Nebo je to naopak? To souvisí s tím, proč patrně četl i Spinoza šejtanskou poezii. Napadlo by vás, proč by ji tak asi mohl číst?

Dívka: Já myslím, že ji nečetl.

Holeček: A to říkáte na základě čeho?

Dívka: V Sokolovi o tom nic není.

Novák: Ne?

Dívka: Nebo je?

Novák: (*směje se*) Já jsem se jen ptal.

Dívka: No, já prostě nevím.

Novák: Zkrátka, je to opačně. Šejtanové jsou bytosti nikoli démonické, skutečný démon je ten, kdo nás uvrhl do stavu věčného, chtělo by se říct, bloudění. To, co se vlastně člověk snaží ve filosofii překonat... překonat jako překonat v naléhavosti. Rozumíte?

Dívka: Aha.

Novák: Prostě jde o to, abyste viděla, že ty sny tvoří tu skutečnost, situaci myšlení. Zatímco takzvaná skutečnost je neskutečná.

Dívka: No jo, to je jasný.

Novák: Čily ty dějiny spíš jsou než nejsou, že jo?

Dívka i Holeček kývou, potom chvíli všichni mlčí.

Dívka se napije.

Benyovszky: Máte ještě někdo nějakou otázku k literatuře?

Holeček: Já myslím, že jsme to probrali vlastně všechno.

Novák zamýšleně mlčí a dívá se do země.

Benyovszky: A ty, Aleši?

Novák: Ne, já už se na nic ptát nebudu.

Benyovszky: Tak já bych se jen nakonec zeptal, proč jsou Chazaři tak dobří šermíři?

Dívka: To nevím, to jsem nikdy nepochopila.

Benyovszky: To, co vypadá jako šerm, je vlastně způsob jejich bytí. Jo? Věděla byste, kde se tenhle motiv ještě objevuje? Máte tam toho Sokola...

Dívka: U Sokola?

Benyovszky: A věděla byste, v jaké souvislosti?

Dívka: Já myslím, že v souvislosti s výkladem existencialismu...

Benyovszky: A o co v tom existencialismu jde?

Dívka: No, jako umět... já nevím, jak bych to řekla... jako umět existovat, ale ne jako nějakou dovednost, ale tak jako... no, já prostě nevím. Já to neumím říct.

Benyovszky: Ale v souvislosti s tím šermem?

Dívka: *(přemýšlí)* Jako vysekat se?

Benyovszky: *(předkloní se a usměje se)* No, to je ono. Já jsem chtěl, abyste si tohle uvědomila.

Dívka přemýšlí.

Dívka: No jo, to je vlastně pravda.

Všichni se zasmějí a je ticho.

Benyovszky: Takže jestli už nejsou žádné další otázky – *Holeček i Novák kroutí hlavou.*

Benyovszky: Takže, kdybyste mohla počkat chvilku na chodbě, vemte si arašídy, my se tu na vás domluvíme...

Dívka se usměje a odejde.

Chvíli je ticho.

Benyovszky: Tak co, co byste řekli?

Holeček: Já bych jí vyhodil. Nevěděla v podstatě nic. Já jsem teda, ty věci, o kterých mluvila, vlastně taky nečet, ale asi to nebylo dobré, ne?

Benyovszky: No to zas ne, úplně špatný to nebylo.

Novák: *(stále ještě kouká do země)* Já bych jí to dal, přece jen, kolik studentů tu čte Chazarský slovník?

Benyovszky: A já bych teda ocenil, že poměrně dobře reagovala. Aspoň teda mnohem líp, než ta předtím. Ta byla blbá jako věšák.

Holeček: No jo, mně šlo jenom o to, že tím vlastně ukazujeme, že je nám jedno, že o tom vůbec nemusej přemýšlet, že jo.

Benyovszky: No dobře, ale dát jí to musíme.

Holeček: No jasně, já jsem to myslel jenom jako obecně, takhle s tím samozřejmě souhlasim.

Benyovszky: Já bych jí dal celkem tak sedm bodů, ten seznam není moc velkej, skoro bych řek, že je dost malej, ale zase nebyl hájenej až tak špatně.

Holeček: Až na toho Platóna.

Novák: To byla dost vedle.

Benyovszky: Tak kolik za literaturu?

Novák: Pět, za kvestii bych jí dal devět, čili když se sečte pět a devět, a k tomu přičte těch sedm z písemky, tak vyjde dvacet jedna, a dvacet jedna děleno třema je...

Holeček: *(vítězoslavně)* Sedm!

Benyovszky: Takže jí dáme sedm. Já myslím, že to odpovídá.

Napíše to na formulář.

Benyovszky: Tak jo, tak ji zavolejte.

Novák běží ke dveřím, otevře je a přivede studentku.

Benyovszky: *(sedí shrbeně)* Tak se posadíte, my jsme se po malé diskusi domluvili a výsledek je, abych tak řekl,

poměrně jednoznačný. My celkem oceňujeme, že jste docela rychle reagovala, to je ve filosofii dost důležité... jako v tom šermu, že jo?... vlastně jde o pohyb ve filosofickém diskursu... a tak jsme vám dali za kvestii devět, přestože jste teda neměla tu odpověď nijak moc vystavěnou, vlastně jste jen probrala, co jste četla... ale devět je už dvojka, čili to je docela úspěch. Za literaturu jsme vám dali pět, protože ten seznam, i když dobře hájený, byl přeci jenom dost malý. A s tou písemkou vám to celkem dá sedm, to je taková lepší trojka...

Dívka: *(je dojatá)* Děkuju...

Benyovszky: Tak to máte za sebou a můžete si to kdykoli v budoucnosti zlepšit.

Dívka: No právě, že jen v budoucnosti.

Chvíli je ticho.

Holeček: Dopijte tu vodu, já ji jinak stejně vyleju...

Dívka: Tak jo, děkuju. A do systému mi to napíšete?

Benyovszky: *(s úlevou se zvedá)* Hned to tam jdu napsat.

Dívka dopije vodu a odejde.

Benyovszky si sedne k počítači.

Benyovszky: *(křičí)* Tak dělej... no co to je?... ty jo, ty vole...vona tu vůbec není... no to je snad minulej rok, nebo co... no tak dělej... pic, pic... a má to, tak, a má to zapsaný!... ty jo, já už potřebuju cigaretu...

Benyovszky si třesoucími prsty zapálí cigaretu, vytáhne meč ostrý jako bytostné určení času a zmizí. Holeček si nabere hrst arašídů, sní je, dostane potravinovou alergii a umře.

Novák stojí v místnosti sám, v ruce mu zůstal malý klíček se zlatým očkem. Dívá se na něj a přemýšlí.